

PAO Vornanen Elisa(LVM)

21.06.2022
JULKINEN

Asia

EU:n ja Ukrainan välisiä solidaarisuuskaistoja koskeva toimintasuunnitelma

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi tiedonannon 13.5.2022 EU:n ja Ukrainan välisiä solidaarisuuskaistoja koskevasta toimintasuunnitelmasta Ukrainan maataloustuotteiden viennin ja EU:n kanssa käytävän kahdenvälisen kaupan helpottamiseksi, jäljempänä *solidaarisuuskaistojen toimintasuunnitelma*. Globaaliin ruokaturvaan liittyvät kysymykset ovat olleet esillä useissa eri ministerikokoonpanoissa ja aihe on noussut myös EU:n päämiestason keskusteluun. Solidaarisuuskaistojen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa käsitellään kansallisten yhteyspisteiden kautta.

Suomen kanta

Suomi kannattaa solidaarisuuskaistojen toimintasuunnitelman tavoitteita, joilla pyritään varmistamaan kriittisten kuljetusreittien sujuvuutta sekä kaluston ja laitteiden saatavuutta globaalin ruokaturvan varmistamiseksi.

Suomi kannattaa pääsääntöisesti solidaarisuuskaistojen toimintasuunnitelmassa mainittuja EU-tason yhteisiä toimia. Suomi pitää tärkeänä, että Verkkojen Eurooppa-välineen rahoituksen kohdistamista Ukrainaan ja Moldovaan arvioidaan huomioiden myös merkittävien toimintaympäristön muutosten laajemmat liikenteelliset ja muut vaikutukset EU:n itärajaan rajautuvissa jäsenmaissa. Mahdollisiin jatkoehdotuksiin otetaan kantaa erikseen niiden ilmestyttyä.

Lisäksi Ukrainan maataloustuotteiden siirtämiseksi Euroopan merisatamiin olisi tarkoituksenmukaista, että EU-alueen kaikki merialueet ja niiden varteenotettavat satamat, pois lukien tässä kohtaa Mustameri, olisivat yhtäläisessä tarkastelussa mahdollisten kilpailuvääristymien minimoimiseksi kaupallisten toimijoiden kesken.

Pääasiallinen sisältö

Solidaarisuuskaistojen toimintasuunnitelman tavoitteena on tukea Ukrainan taloutta ja talouden elpymistä, edistää maailman elintarvikemarkkinoiden vakauttamista ja parantamaan maailmanlaajuisia elintarviketurvaa. Tarkoitus on varmistaa, että yhteydet Eurooppaan paranevat merkittävästi viennin ja tuonnin osalta. Solidaarisuuskaistojen toimintasuunnitelma koostuu lyhyen, keskipitkän ja pidemmän aikavälin toimenpiteistä.

Solidaarisuuskaistojen toimintasuunnitelmassa on yhteensä 20 toimenpidettä, joista toistaiseksi on keskitytty etenkin lyhyen aikavälin toimenpiteisiin.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikuttaa jo nyt voimakkaasti globaaleihin elintarvikemarkkinoihin ja heikentää globaalia ruokaturvaa. Ukraina on merkittävä maataloustuotteiden kuten viljan ja öljykasvien tuottaja. Solidaarisuuskaistojen tehtävänä on helpottaa erityisesti maataloustuotteiden toimittamista Ukrainasta varmistaa globaalia ruokaturvaa. Tarkoituksena on myös helpottaa kahdenvälistä tavarakauppaa ja Ukrainan pääsyä kansainvälisille markkinoille ja globaaleihin toimitusketjuihin. EU on sitoutunut tukemaan Ukrainan taloutta sekä myötävaikuttamaan globaalin elintarvikemarkkinan vakauttamiseen ja ruokaturvan varmistamiseen.

Ukrainan tavarankuljetuksista 90 % on aiemmin kulkenut meritse. Sotilaallisen hyökkäyksen vuoksi viljan yms. kuljetukset ovat siirtyneet maakuljetuksiin, mikä aiheuttaa kovan paineen esimerkiksi raidekuljetuskapasiteettiin Euroopassa. Ukrainassa on 20 miljoonaa tonnia viljaa odottamassa vientiä.

Solidaarisuuskaistojen toimintasuunnitelmassa on tunnistettu keskeisiä pullonkauloja, joita EU:n jäsenvaltiot, Ukrainan viranomaiset, EU:n ja Ukrainan sidosryhmät ovat raportoineet. Kuljetuskalustoa kuten etenkin EU-standardiin sopivia viljasäiliövaunuja, intermodaalikuljetusten vaunuja, kontteja sekä säiliökontteja esimerkiksi auringonkukkaöljylle tarvitaan kiireellisesti. Rajanylitykset ja tarkastukset maaraajoilla kestävät yhä liian kauan. Komissio on myös ehdottanut, että Ukrainasta EU-alueelle tulevan tuonnin tullit poistettaisiin väliaikaisesti.

Solidaarisuuskaistojen toimintasuunnitelman mukaisesti Ukrainan jälleenrakentamisen yhteydessä olisi luotava uusia infrastruktuuriyhteyksiä paljon laajemmassa mittakaavassa kuin Ukrainan talous- ja investointisuunnitelmassa on tähän mennessä suunniteltu. Tarkastelussa on myös väyläverkkoja koskevan niin sanotun TEN-T-verkon päivittäminen Ukrainan ja EU:n ja Moldovan infrastruktuuriyhteyksien vahvistamiseksi. Osana meneillään olevaa TEN-T-verkon tarkistusta komissio arvioi TEN-T-verkon käytävien laajentamista Ukrainassa yhteyksien lisäämiseksi EU:hun kehittämällä EU:n vakioraideleveyden mukaisia ratoja sekä Ukrainaan että Moldovaan. Verkkojen Eurooppa -välineen avulla tuki voidaan keskittää erityisesti hankkeisiin, joilla pyritään parantamaan unionin ja Ukrainan välisen liikenneverkon yhteentoimivuutta ja yhteenliitettävyyttä. Verkkojen Eurooppa -rahoitusvälineen lisäksi myös muita EU:n rahoitusvälineitä arvioidaan tarpeiden kattamiseksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komission tiedonanto ei ole oikeudellisesti sitova.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin maatalousvaliokunnan (AGRI) jäsenet ovat keskustelleet komission kanssa EU:n ja Ukrainan välisistä solidaarisuuskaistoista.

Kansallinen valmistelu

Liikennejaosto (EU22), kirjallinen menettely 7.–10.6.2022

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18), kirjallinen menettely 7.–10.6.2022

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Kriittisiin kuljetusreitteihin ja toimitusketjuihin liittyvien häiriöiden jatkumisella tulisi olemaan merkittäviä globaaleja taloudellisia vaikutuksia. Normaalioloissa 75 prosenttia Ukrainan viljantuotannosta on mennyt vientiin ja noin kolmannes Ukrainan viennistä on suuntautunut Eurooppaan. Mikäli esimerkiksi maataloustuotteiden tuonnin jatkuvuus Ukrainasta EU-alueelle vaarantuu, tulee sillä olemaan negatiivisia vaikutuksia maataloustuotteiden hintatasoon.

Solidaarisuuskaistojen täytäntöönpanosta koituu suoria ja välittömiä vaikutuksia etenkin Ukrainan naapuri- ja lähimaihin. Suomeen ruokaturvan heikkenemisen ja solidaarisuuskaistojen täytäntöönpanon taloudelliset vaikutukset ovat välillisiä ja nousevat esiin ajan kanssa. Mikäli TEN-T-verkon päivittäminen kohdistuu pelkästään Ukrainan ja EU:n ja Moldovan infrastruktuuriyhteyksien vahvistamiseen, niin sillä voi olla merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kaikille EU:n jäsenvaltioille.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:n jäsenvaltiot ovat yhdessä tukeneet solidaarisuuskaistojen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa avun toimittamiseksi Ukrainan rajalle. Myös Suomi on lähettämässä Ukrainan pyynnöstä raja-alueelle rautatieliikenteen varavaimakoneita. Asia edennyt sisäministeriön koordinoimana.

Kalustopulaa on ilmennyt etenkin EU-standardin mukaisesta vaunukalustosta. Samalla on myös hyvä huomioida, että Suomen ja Ukrainan raideleveydessä ja standardeissa on eroja, minkä vuoksi suomalainen vaunukalusto ei sovellu Ukrainaan. Haasteena on myös materiaaliavun toimittaminen perille Suomesta Ukrainan rajalle.

Asiakirjat

9098/22

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Veli-Matti Syrjänen, LVM, veli-matti.syrjanen@gov.fi p. +35829 534 2124
 Elisa Vornanen, LVM, elisa.vornanen@gov.fi p. +35829 534 2054

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	liikenne, Ukraina, Verkkojen Eurooppa -väline LVM, TEM, UM, VM
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, OKM, PLM, SM, VAYLA, VNK, VTV, YM
